

I. MESUT DÖNEMİ TÜRKİYE SELÇUKLULARI-DANIŞMENDLİ İLİŐKİLERİ¹

Pelin AYDOĞDU ÇOLAK²

ÖZET

Malazgirt zaferinin ardından Anadolu'da kurulan Danişmendli Beyliği ve Türkiye Selçuklu Devleti kısa zamanda bölgede büyük bir güce kavuŐmuşlardır. İki Türk hanedanlığı da Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesinde büyük rol oynamıştır. Bu iki Türk hanedanlığının Anadolu'daki faaliyetlerinden rahatsız olan Bizans Avrupa'dan yardım istemiştir. Papa, Bizans'ın bu yardım talebini kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak İslam alemine karşı Haçlı Seferleri düzenlemesine ön ayak olmuştur. Avrupa'dan büyük bir kalabalıkla hareket eden Haçlı ordularına karşı Danişmendli Beyliği ve Türkiye Selçuklu Devleti ittifak yapmışlardır. Ancak bu iki Türk hanedanlığı bir taraftan Haçlılara karşı ittifak yapsalar da bir taraftan da Anadolu hakimiyeti için birbirleriyle de savaŐmışlardır. Kimi zaman da akrabalık bağı kurarak aralarındaki ilişkileri güçlendirmişlerdir. Danişmendli Emir Gazi, kızını I. Mesud ile evlendirerek kurduğu bu akrabalık sayesinde Türkiye Selçuklu Devleti'ndeki taht kavgalarına karışmıştır. Fakat Emir Gazi'nin ölümünün ardından I. Mesud Anadolu'da tekrar hakimiyetini sağlamak için uğraŐmıştır. Melik Muhammed'in ölümünün ardından ise Danişmendli Beyliği Kayseri, Malatya ve Sivas olmak üzere üç kola ayrılmıştır. Bir daha asla eski gücüne ulaşamayan Danişmendlilerin bu üç kolu da kısa süre sonra Türkiye Selçuklu Devleti tarafından ortadan kaldırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: I. Mesud, Anadolu Devleti, Anadolu, Danişmendli Beyliği, Bizans

I. MASUD PERIOD RELATIONS BETWEEN TURKEY SELJUK STATE AND DANISHMEND PRINCIPALITY

ABSTRACT

Founded in the aftermath of the Malazgirt victory in Anatolia and Turkey have reached a Danişmendli Principality major power in the region Seljuk State as soon as possible. The two Turkish dynasties played an important role in the transformation of Anatolia into the Turkish homeland. These two Turkish dynasties asked for help from Byzantine Europe, who was disturbed by their activities in Anatolia. The Pope made use of the request of Byzantium in the interests of the Islamic world to organize the Crusades. Principality Danişmendli a great multitude against Crusader armies moving from Europe and Turkey have made an alliance Seljuk State. However, although these two Turkish dynasties allied themselves with the Crusaders, they fought against each other for the sovereignty of Anatolia. Sometimes they have established relationships and strengthened their relations. Danişmendli Ghazi, through this relationship he established with his daughter marrying Mesud Turkey is involved in the fighting in the Seljuk Empire throne. But after the death of Emir Gazi, Mesud I struggled to restore his domination in Anatolia. After the death of Muhammad Melik, the Danişmendli principality was divided into three branches: Kayseri, Malatya and Sivas. Never again do not reach the former power after a short time the three arms of Danishments Turkey has been removed by the Seljuk Empire.

Keywords: I. Masud, Anatolian Seljuk State, Anatolia, Danishmend Principality, Byzantium

¹ Bu Makale 27-29 Nisan 2019 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen ASEAD 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiriden geliştirilmiştir.

² Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, SBE Tarih ABD Orta Çağ Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
pelin_aydgu@hotmail.com

GİRİŞ

Büyük Selçuklu hükümdarı Tuğrul Bey'den itibaren Türkler Anadolu'ya fetih hareketlerine başlamışlardır.³ Alp Arslan zamanında Malazgirt Savaşı ile Anadolu'nun kapısı Türklere açılmıştır. Alp Arslan 1071 yılındaki Malazgirt Savaşı'nın ardından , emirlerine Anadolu'yu fethetme emri vermiştir.⁴ Bu emirlere Anadolu'da ele geçirecekleri yerlerin kendilerine ikta olarak verileceğini söylemiştir. Bu emirlerden biri de Danişmendli Gazi'dir. Danişmendli Gazi Sivas'ı ele geçirerek burada kendi adıyla anılan bir beylik kurmuştur. Anadolu'da kurulan diğer önemli devlet ise Türkiye Selçuklu Devleti'dir. Bu iki Türk hanedanlığının Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecinde ortaya koydukları mücadeleler, Bizans'ın Anadolu'daki otoritesini ve gücünü sarsmıştır.

Anadolu'daki Türk fetihlerini durduramayan Bizans, Türklere karşı Avrupa'dan yardım istemiştir. Bunun üzerine 1097 senesinde Anadolu'ya Haçlılar gelmiştir. Türkiye Selçuklu Devleti Haçlılar'ın saldırısı karşısında başkent İznik'i kaybetmiş⁵, bunun sonucunda da devlet merkezini Konya'ya taşımak zorunda kalmışlardır. Anadolu'daki Haçlı Seferleri üzerine Türkiye Selçuklu Devleti ile Danişmendli Beyliği ittifak yapmıştır. Bu ittifak sayesinde Haçlılar Merzifon, Konya ve Ereğli'de yenilgiye uğratılmışlardır. 1101 yılında cereyan eden yeni Haçlı Seferleri'nde Türkler başarıyla mücadele etmişlerdir. Bu iki Türk hanedanlığının Haçlılar'a karşı mücadeleleri bu dönem de Anadolu'da Türk varlığının korunmasını sağlamada ne kadar önemli olduklarını göstermektedir. Anadolu tarihini bir bütün halinde anlamak istiyorsak bu dönemi çok iyi bilmemiz gerekmektedir.

Haçlılara karşı ittifak halinde mücadele eden Selçuklu ve Danişmendliler arasındaki iyi ilişkiler, kısa süre sonra her iki tarafın da Anadolu'da hakimiyet elde etmek istemeleri üzerine bozulacaktır. Danişmendliler'in Haçlılar'la mücadeleleri esnasında esir aldıkları Antakya Prinkepsi Bohemund'u, I. Kılıç Arslan'a sormadan serbest bırakmaları ve Selçukluların da üzerinde hak iddia ettiği Malatya'yı ele geçirmesiyle ilişkiler bozulmuştur. İki taraf arasında yapılan savaşı Türkiye Selçuklu Devleti kazanmıştır. Danişmendli Emir Gazi zamanında ise iki taraf arasındaki ilişkiler yeniden düzelmiştir ki, bunda Emir Gazi'nin kızı ile Selçuklu sultanı I. Mesud'un evlendirilmiş olması etkili olmuştur.

1. I.MESUT'UN TÜRKİYE SELÇUKLU TAHTINA ÇIKIŞINDA DANIŞMENDLİLER'İN ROLÜ

Sultan I. Kılıç Arslan'ın ölümünden sonra oğlu Şahinşah'ın Konya tahtına çıkışına kadar Türkiye Selçuklu Devleti'nde bir otorite boşluğu yaşandı. Bu dönemden istifade eden Dânişmendliler bu dönemde Anadolu'da siyasi güçlerini arttırdılar. Emîr Gazi, hâkimiyet sahasını genişleterek siyasi bir hamle olarak Sultan I. Kılıç Arslan'ın oğlu I. Mesud ile kızını evlendirdi. Sultanın, Musul'da kendi yerine vekil olarak bıraktığı oğlu Şahinşah, Emîr Çavlı'nın burayı ele geçirmesiyle birlikte onun tarafından esir alınarak Horasan'da bulunan Sultan Muhammed Tapar'ın yanına gönderildi.

³ Turan, O.(2017) Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken Yayınları, s.46

⁴ Sevim, A. (2014). Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi, Ankara: TTK., s.85

⁵ Demirkent, I.(2014). Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan, Ankara: TTK, s.33

Sultanın büyük oğlu I. Mesud ise Konya'da babasının yerine vekil olarak bırakılmıştı. Sultanın üçüncü oğlu Melik Arab'ın savaştan sonra nasıl Anadolu'ya döndüğüyle ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Sultan'ın dördüncü oğlu Tuğrul Arslan ile annesi Ayşe Hatun, sultanın ölümünün ardından Emîr Bozmuş tarafından Malatya'ya götürülerek burada sultan ilan edilmiştir. Sultan Muhammed Tapar ise Şahinşah'ı, Anadolu'ya göndererek Tuğrul Arslan'ın tahttan indirilmesini sağladı. Şahinşah, en küçük kardeşi Tuğrul Arslan'ı bağışlayıp diğer kardeşleri I. Mesud ve Arab'ı hapsettikten sonra Malatya'da 1110 yılında hükümdarlığını ilan etti. Böylece üç yıldır boş olan Türkiye Selçuklu tahtına yeniden bir sultan oturmuş bulunuyordu.⁶ Sultan I. Kılıç Arslan'ın ölümüyle birlikte Türkiye Selçuklu Devleti'nde yaşanan saltanat mücadelesi her ne kadar Şahinşah'ın tahta geçmesiyle son bulmuş gibi görünse de Sultan I. Kılıç Arslan'ın diğer oğulları bu mücadeleden vazgeçemediler. Bu nedenle Sultan Şahinşah tahtta uzun süre kalamadı. O, altı yıllık saltanatı süresince ilk olarak, Bizans ile daha sonra da kardeşi I. Mesud ile mücadele etti.

I. Mesud'un hapisten kurtulmasıyla ilgili olarak Süryani Mikhail ve Ebu'l-Ferec olmak üzere iki kaynakta da birbirine benzer bilgiler yer almaktadır. Süryani Mikhail'de verilen bilgiye göre Şahinşah'ın bir emiri ona isyan ederek Mesud'u hapisten çıkarmış ve Danişmendli Emir Gazi'nin yanına götürmüştür. I. Mesud burada sultan ilan edilmiştir. Şahinşah İstanbul'dan dönerken onu tuzağa düşürerek esir almış ve Şahinşah'ı kör etmişlerdir. Süryani Mikhail'de İstanbul olarak belirtilen yer aslında Afyonkarahisar'dır. Ebu'l-Ferec'de verilen bilgiye göre ise Şahinşah İstanbul'dan dönerken onu yakalamışlar ve gözlerini kör etmişlerdir. Sonra da Malatya'da bulunan emirlerini Mesud'u hapisten çıkarmak için görevlendirmiştir. Görevlendirilen bu emirler ise Mesud'u sultan ilan etmişlerdir.⁷ Verilen iki bilgiden de anlıyoruz ki Mesud'un sultan olmasında kayınpederi olan Danişmendli Emir Gazi'nin payı büyüktür.⁸ Onun hapisten kaçmasında Selçuklu emirlerinin de katkısı olmuştur.⁹

Şahinşah Bizans ile antlaşma yaptıktan sonra dönüş yolunda gidecekleri yollarda tehlike var mı diye önceden bakmaları için keşif kollarını gönderdi. I. Mesud bu keşif kollarının karşısına çıkarak onları kendi tarafına çekti. Mesud'un yanından ayrılan keşif kolları döndüklerinde Şahinşah'a bir tehlike olmadığını söylediler.¹⁰ Şahinşah imparatora gidecek yola devam etti. Poukheas isimli kişi ise Şahinşah'ı engelleyerek yanlış yola gittiğini söyleyip onu Tyragion'a doğru gönderdi.¹¹ Burada bulunan halk Şahinşah'a imparatorla olan yakınlığından dolayı iyi davrandı. Ancak I. Mesud ordusuyla birlikte buraya geldi. Poukheas buradaki halkı tehdit etti ve Danişmendli Beyliği'nden bir birliğin de gelmek üzere olduğunu, ölmek istemiyorlarsa kapıyı açmalarını söylemiştir. Rumlar ise korkup kapıları açmışlar ve Şahinşah'ı teslim etmişlerdir. Şahinşah kör edilerek Konya'ya getirilmiş ve eşine verilmiştir.

⁶ Çeçen, E.(2017). Türkiye Selçuklu Devleti ile Danişmendli Beyliği Arasındaki Askeri, Siyasi ve Sosyal İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.137

⁷ Ebu'l-Ferec (1987). Ebu'l-Farac Tarihi, (çev. Ömer Rıza Doğrul), Ankara: TTK, C. II, s.349-350

⁸ Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken Yay., s.185

⁹ Kesik, M. (2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK, s.34

¹⁰ Anna Komnena, (1996). Alexiad Malazgirt'in Sonrası, (çev. Bilge Umar) , İstanbul: İnkılap Kitabevi, İstanbul, s.498-499

¹¹ Çeçen, E.(2017). Türkiye Selçuklu Devleti ile Danişmendli Beyliği Arasındaki Askeri, Siyasi ve Sosyal İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.143

Şahinşah bir süre sonra az da olsa gördüğünü söylemiş ve bu da I. Mesud'un kulağına gitmiştir. Bu habere sinirlenen I. Mesud, Şahinşah'ı Elegmon isimdeki kişiye yay kirişiyle boğdurarak öldürtmüştür.¹² Malatya'daki emirler Mesud'u sultan ilan etmişler ve Mesud Konya'ya gelerek 1116 tarihinde devletin başına geçmişti. Onun devletin başına geçmesiyle devlet Danişmendlilerin himayesine girmiştir. Emir Gazi Türkiye Selçuklu Devleti'nin içinde bulunduğu durumdan yararlanarak Anadolu'da üstünlüğü sağlamıştır. Emir Gazi'nin ölümüne kadar Anadolu'da Konya hariç çoğu yer Danişmendliler'in hakimiyetine girmiştir.¹³ Mesud Danişmendliler'in kızıyla da evliydi. Bu eşinden üç oğlu vardı. Mesud'un başka eşi var mı tam olarak bilinmemektedir. Fakat Mesud'un kızlarından biri Emir Gazi'nin oğlu olan Yağıbasan ile evliydi. Mesud'un oğlu olan Şahinşah ise Yağıbasan'ın kızıyla evliydi.¹⁴ İki devlet akrabalık ilişkileriyle de birbirlerine bağlıydı.

2. I.MESUD VE EMİR GAZİ'NİN ANADOLU'DAKİ FALİYETLERİ

Mesud'un tahta geçmesinin ardından Bizans imparatoru Alexios Komnenos ölmüş ve yerine II. Ioannes Komnenos geçmiştir. Ioannes Komnenos hemen harekete geçerek Denizli, Uluborlu ve Antalya civarındaki bazı yerleri ele geçirmiştir. Fakat o sırada Peçeneklerin saldırıya geçmesiyle Bizans imparatoru İstanbul'a geri dönmek zorunda kalmıştır. Bu dönem de İshak Bey'in Malatya'ya saldırmasından dolayı, Malatya'da bulunan Tuğrul Arslan ile ilişkiler bozulmuştur.¹⁵ Malatya'yı Tuğrul Arslan adına annesi Ayşe Hatun idare etmekteydi. Ayşe Hatun, İshak Bey'in bu saldırısı üzerine Urfa Kontu Joscelin'den yardım istemiştir. Ayşe Hatun Artuklu Belek Gazi'nin zevcesiydi. Fakat bu dönem de Artuklu Belek Gazi, Haçlılar'a karşı mücadele ettiğinden , İshak Bey'e karşı harekete geçememiştir.¹⁶ Büyük ihtimal Belek Gazi yardım edemeyecek durumda olduğu için Ayşe Hatun'da Urfa Kontu'ndan yardım istemiştir. Malatya'ya saldırma nedeni ise Mengüceklili İshak Bey'in, Artuklu Belek Gazi'ye duyduğu öfkeden kaynaklanmaktadır. Bu öfkenin nedeni ise Artukluların Mengücekliler'in topraklarına saldırmasından kaynaklanmaktadır. Belek Gazi, Ayşe Hatun ile evlenmiş ve gücünü arttırmıştı. Daha sonra da Kemah'ı istila etmiştir. Kemah'tan sonra da giderek hakimiyet alanını genişletmiştir.

Bu dönem de Anadolu'da Haçlı Seferler'i devam etmekteydi. Bu durumdan yararlanan Belek Gazi Anadolu'da Haçlılar'a karşı duramayan bölgeleri de ele geçirmiştir. Mengücek toprağı olan Dersim ve Palu'yu da ele geçirmiştir.¹⁷ Bunların üzerine İshak Bey, Belek Gazi'nin seferde olmasını fırsat bilerek onun topraklarına saldırmıştır. Bu saldırılarında Dersim ve Palu'yu geri almayı başarmıştır. Ancak Belek Gazi seferden döndükten sonra İshak Bey'in ele geçirdiği toprakları geri almıştır.

¹² Köprülü, M.F. (1944). 'Türk ve Moğol Süلالelerinde Hanedan Azasının İdamında Kan Dökme Memnuiyeti', THTD, Ankara, I, s.1-9

¹³ Üremiş, A. (2005). Türkiye Selçuklularının Doğu Anadolu Politikası, Ankara: Babil Yayınları, s.58; Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken, s.194

¹⁴Uyumaz, E. (2001). "Türkiye Selçuklu Sultanları, Melikleri ve Meliklerin Evlilikleri", Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmaları Merkezi, I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildiriler, 2, Konya, s. 400

¹⁵ Sevim, A. (2014). Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi, Ankara: TTK, s.137

¹⁶ Yınanç, Mükrimin Halil, "Belek" mad., İA, 2, ss. 470

¹⁷ Turan, O. (1973). Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi, İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu Yayınları, s.58

Artuklu Belek Gazi'nin karşısında duramayan İshak Bey, Konstantinos Gabras'dan yardım istemiştir. Konstantinos Gabras bu yardım isteğini geri çevirmemiştir ve Belek Gazi'ye karşı ittifak kurmuştur. İki tarafın ordusu Erzincan'ın kuzey kısmında karşı karşıya gelse de İshak Bey ve Konstantinos'un ordusu savaşı kaybettiler ve karşı tarafa esir düştüler. 30 bin dinar ödenmesi karşılığında Konstantinos Gabras serbest bırakılmıştır. Emîr Gazi damadı Mengücekoğlu İshak Bey'i fidye almadan serbest bıraktı. Ancak Emir Gazi, İshak Bey'i serbest bırakırken müttefiki Belek Gazi'ye sormadığı için iki tarafın arası açılmıştır.¹⁸ İki taraf birlikte Trabzon'u ele geçirmeyi hedeflemişlerdi. Ancak bu olaydan sonra gerçekleşmedi. Bu savaşın ardından Danişmendliler'in gücü daha da artmıştır.¹⁹

3. ANADOLU'DAKİ ÜSTÜNLÜĞÜN DANIŞMENDLİLER'E GEÇMESİ

Büyük Selçuklu sultanı Muhammed Tapar Şahinşah'ı Türkiye Selçuklu hükümdarı ilan etmiş ve Şahinşah'ın kardeşi Tuğrul Arslan ise Malatya'da Selçuklulardan ayrılarak küçük bir devlet kurmuştu. Ancak Tuğrul Arslan'ın annesi Ayşe Hatun tahttaki iddiasından asla vazgeçmemişti. Anadolu'da daha güçlü duruma gelmek için Artuklu Belek Gazi ile evlenmiştir. Böylece siyasi gücünü arttırmıştır. Hatta o, bu uğurda Haçlılar'dan bile yardım isteğinde bulunmuştur.²⁰ I. Mesud, Emir Gazi'nin desteği ile devletin başına geçtiğinde onlarda Malatya'da varlığını devam ettirmekteydiler. Bunlar Artuklu Belek Gazi'nin 1124 tarihinde ölümüne kadar devam etmiştir. Artuklu Belek Gazi Menbiç Kalesi'nden atılan bir ok nedeniyle öldürülünce ona ait topraklar paylaşılmıştır. Halep'i Hüsameddin Timurtaş, Harput'u Süleyman, Minşar'ı Tuğrul Arslan almıştır. Tuğrul Arslan'ın Minşar ve Gerger'i alması nedeniyle diğer beyler ile aralarında anlaşmazlık çıkmıştır. Emir Gazi beyler arasındaki bu anlaşmazlıktan yararlanarak Malatya'ya doğru harekete geçti.²¹ Emir Gazi bir ay boyunca Malatya'yı kuşatarak elinden geleni yapsa da başarılı olamadı. Emir Gazi'nin Malatya'da olmasından yararlanan Melik Arab ise Danişmendliler'in topraklarına saldırıyordu. Başarılı olamayacağını anlayan Emir Gazi kuşatmayı kaldırmaya karar verdi. Yerine ise Malatya'da oğlu Melik Muhammed'i bıraktı ve her gün şehre saldırı düzenlemesi emrini verdi. Melih Muhammed her gün şehrin surlarına saldırmaya başladı. Şehirde bulunanlar ise sıkıntı yaşamaya başladılar. Şehirde sadece açlık değil, veba hastalığı da başlamıştı.²² Bununla birlikte Malatya şehri hastalıktan kırılmaya başlamıştı. Yolların Danişmendliler tarafından tutulmasıyla Malatya'daki halka dışardan yardım gelmesi de engellenmişti. Bu kuşatma altı ay kadar sürdü ve Malatya halkı büyük sıkıntı yaşadı. Malatya'da gıda ürünleri nerdeyse hiç kalmadığı için çok pahalı hale geldi. Şehirde hayvan cesetleri bile nerdeyse yoktu. Şehirdeki halk bu sıkıntılardan bıktığı için Emir Gazi'nin burayı ele geçirmesini ister hale gelmişti.

¹⁸ Kayhan, H. (2008). "Artuklu-Dânişmendli İlişkileri Hakkında", Belleten, 72, Sy. 264, Ankara: TTK, Ankara, s. 475-481.

¹⁹ Çeçen, E.(2017). Türkiye Selçuklu Devleti ile Danişmendli Beyliği Arasındaki Askeri, Siyasi ve Sosyal İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.146

²⁰ Uyumaz, Emine, "Türkiye Selçuklu Sultanları, Melikleri ve Meliklerin Evlilikleri", Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmaları Merkezi, I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildiriler, 2, Konya, 2001, ss. 399

²¹ Kesik, M.(2002), 'Türkiye Selçukluları ile Danişmendliler Arasındaki İlişkiler', Türkler, C.6, Ankara, s.537

²² Ebu'l-Ferec, (1999). Abu'l-Farac Tarihi, (çev. Ömer Rıza Doğrul), Ankara: TTK, C. 2, s.359

Tuğrul Arslan ve annesi Ayşe Hatun'un son umudu Haçlılar'ın yardım etmesiydi. Tuğrul Arslan bunun için şehirden dışarı çıkmış ve Haçlılar'dan yardım istemiştir. Ancak Haçlılar Halep kuşatmasında oldukları için Tuğrul Arslan'ın yardımına gelememişlerdir. Ayşe Hatun ise Malatya'da bulunan bütün zengin ve asilleri toplayıp onları hapse attırdı.²³ Ayşe Hatun'un amacı Malatya'dan bütün zenginlerin kıymetli mallarını alarak kaçmaktı. Ayşe Hatun oğlu Tuğrul Arslan ile birlikte kaçarak Minşar Kalesi'ne gidince Malatya halkı şehri Emir Gazi'ye teslim ettiler. Emir Gazi halkın çekmiş olduğu sıkıntıların farkındaydı. Hemen buraya hayvan getirtti, halka buğday dağıttı. Malatya'yı eski düzenine kavuşturmayı hedefliyordu. Emir Gazi sayesinde Malatya tekrar Danişmendliler'in eline geçmiş ve Danişmendliler Anadolu'da daha da güçlenmişlerdir. Emir Gazi Malatya'yı almaya çalışırken de I. Mesud ona destek olmuştu. Ancak onun bu yaptığını Ankara ve Kastamonu Meliki Arab atalarına ihanet olarak görmüştür.²⁴ Melik Arab, Artuklular ile Danişmendliler mücadelesinde ederken bunu fırsat bilerek saldırıya geçti. Melik Arab Selçuklu tahtını ele geçirmek istiyordu. Melik Arab karşısında kaybetmek istemeyen I. Mesud bunun için İstanbul'a giderek imparator II. Ioannes Komnenos'dan da yardım aldı. Bizans imparatoru Balkanlarla ilgilendiği için ve Melik Arab'ın yayılmasından memnun olmadığı için I. Mesud'un yardım talebini olumlu karşılamıştır. I. Mesud, Artuklular karşısında Emir Gazi'den de yardım almıştır. II. Ioannes I. Mesud'ın yanındaymış gibi davranarak Kastamonu'yu işgal etmiştir.

I. Mesud, Emir Gazi ile kuvvetlerini birleştirerek Melik Arab'a doğru harekete geçti. Melik Arab bu ittifak karşısında yenildi ve kaçarak Ermeni I. Toros'un yanına gitti. Ondan aldığı yardım ile tekrar harekete geçti. Bu birlik Emir Gazi'nin oğlu Melik Muhammed'i esir olarak aldılar. Sonrada babasını kurtarmaya çalışan Melik Muhammed'in oğlu Yunus'u da esir olarak aldılar. Ardından Melik Arab, Emir Gazi'ye doğru harekete geçti. Emir Gazi başarısız olsa da farklı bir taktik uyguladı. Yüksek bir yere çıkararak savaşı kazanmış gibi davullar çaldırdı. Bunu duyan Danişmendli askerleri ise Melik Arab'ın ordusuna tekrar saldırarak yendiler. Yoğun başlayan bir sis nedeniyle Melik Arab'ın askerleri dağılınca Emir Gazi'nin askerleri onları takibe başladı. Emir Gazi, Melik Arab ile yaptığı mücadelelerden sonra Ankara ve Komanayı'da ele geçirerek Melik Arab'ın elindeki esir Melik Muhammed'i kurtardı. Melik Arab tekrar birlikleriyle harekete geçse de başarılı olamayınca Bizans'a sığınmak zorunda kaldı.²⁵

I. Mesud devletin başına kayınpederi Emir Gazi'nin yardımıyla geçmiş ve tahtını da onun sayesinde korumuştur.²⁶ I. Mesud, Emir Gazi'nin bu yardımlarından dolayı Malatya'yı almasına yardım etmiştir. Anadolu'da Danişmendliler'in hakimiyetini de bununla birlikte kabul etmiş oldu. Bu dönem de Emir Gazi giderek Anadolu'da hakim güç haline gelmiştir. Bu dönem de Danişmendliler Anadolu siyasetinde Türkiye Selçuklu Devleti'ne göre daha etkin rol oynamışlardır.

²³ Kesik, M.(2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK, s. 37-38

²⁴ Ataoğlu, R. (1992). ' Hısnı Keyfa Artuklu Hükümdarı Davud'un Siyasi Faliyetleri', An. Ün., Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, C. 16, Sy, 27, s. 35-37

²⁵ Kesik, M. (2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK, s.40

²⁶ Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken, s.211

Burada dikkat çeken bir noktada Ermeni I. Toros'un Melik Arab'a destek olmasıdır. I. Toros bu mücadelelerden yararlanarak istediğini yapabilmeyi hedeflemiştir. Fakat Ermeniler Türkler karşısında çok fazla kayıplar vermiştir.²⁷

Ermeni I. Toros öldükten sonra Antakta Prinkepsi II. Bohemund Çukurova'ya girmiştir. Emir Gazi'de aynı hedefle buraya gelmişti. Bura da Emir Gazi'nin birliği ani bir saldırıyla II. Bohemund'u ve bütün askerlerini öldürmüştür. Emir Gazi, Ermeni I. Leon'un üzerine geldiğini öğrenince geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bunu öğrenen II. Ioannes Komnenos Danişmendliler'e karşı harekete geçmiş ve Kastamonu'yu ele geçirmiştir. Bu dönemde şartları iyi değerlendiren II. Ioannes Komnenos, Emir Gazi'nin Karedeniz'deki seferi sırasında ele geçirdiği Kastamonu'yu almayı başarmıştır. Ancak seferdeyken kardeşi Isaakios tahtı ele geçirmeye çalışınca İmparator II. Ioannes İstanbul'a geri dönmek zorunda kalmıştır. Isaakios tahtı ele geçirme mücadelesinde başarısız olunca kaçarak önce I. Mesud, sonra da Emir Gazi'nin yanına gitmiştir. Emir Gazi 1131 senesinde Zamantı'yı ele geçirdi.²⁸ Ermeni I. Leon'un ilerleyişine engel olmak isteyen Emir Gazi harekete geçince antlaşma yapmak zorunda kaldılar. Bu antlaşmaya göre I. Leon her sene Danişmendliler'e vergi ödeyecek ve Türk topraklarına saldırmayacaktı.²⁹ Emir Gazi Urfa Kontu ile de savaşıcağken Urfa Kontu ölünce savaşı durdurmuştur. Emir Gazi seferden döndükten sonra I. Mesud ve Isaakios ile birlikte kışı Malatya'da geçirdikten sonra Kastamonu'ya doğru hareket etti. Bu sefer sırasında büyük ihtimal yanında I. Mesud'da bulunmaktaydı. Malatya şehrini kuşatıp etrafını sardılar ve şehrin dışardan yardım almasına engel olarak burayı ele geçirmeyi başardılar.³⁰ Bu sıralarda I. Leon antlaşma şartlarına uymasa da Emir Gazi bu sıralarda fetihlerle meşgul olduğu için I. Leon ile ilgilenemedi. Bizans imparatoru Ioannes Komnenos Kastamonu'nun ele geçirildiğini öğrenince harekete geçse de yolda oğlunun hastalandığı haberini alınca geri dönmek zorunda kalmıştır. Emir Gazi ise fetihlerine devam etti ve Suriye'deki Haçlılar üzerine de bir sefer düzenledi.³¹ Emir Gazi döneminde Danişmendliler Haçlılar'a ve Ermeniler'e karşı büyük zaferler kazanmıştır. Bu da Anadolu'daki üstünlüğün Danişmendlilere geçmesinde en büyük faktörlerden biridir.

4. I.MESUD VE DANIŞMENDLİ MELİK MUHAMMED DÖNEMİ İLİŞKİLERİ

Emir Gazi'nin ölümünün ardından Danişmendli tahtına Melik Muhammed geçmiştir. Kardeşlerinin isyanlarını bastırdıktan sonra tahtta yerini sağlamlaştırırsa da taht kavgaları Danişmendliler'in Anadolu'daki siyasi kudretini zayıflatmıştır.³² Danişmendliler'deki bu taht kavgalarından Bizans imparatoru ve I. Mesud yararlanma niyetindeydi. I. Mesud, Emir Gazi ile olan akrabalık ilişkilerinden dolayı Danişmendli topraklarında hak iddia etmekteydi.

²⁷ Günler, M. (2014). ' Türkiye Selçuklu Devleti'ndeki Saltanat Mücadelelerinde Çukurova Ermenileri'nin Rolü', Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sy. 26, s. 66

²⁸Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken Yay., s.197

²⁹Çeçen, E.(2017). Türkiye Selçuklu Devleti ile Danişmendli Beyliği Arasındaki Askeri, Siyasi ve Sosyal İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.154

³⁰ Kesik, M. (2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK, s.42

³¹Kayhan, H. (2012). "Haçlılar Karşısında Dânişmendliler", History Studies: International Journal of History, 4, Sy. 2, Çanakkale, s. 232

³² Ali Sevim- Erdoğan Merçil, (2014). Selçuklu Devletleri Tarihi Siyaset, Teşkilat ve Kültür, Ankara: TTK, s. 543

Bizans imparatorunun I. Mesud'a gönderdiği elçi ile iki taraf Melik Muhammed'e karşı ittifak kurdular. Sultanın sarayında asillerden biri orduyla geldi ve kendisi de savaşa katıldı. Mesud'un gönderdiği bu ordu paralı askerlerden oluşmaktaydı.³³ Bizans imparatoru I. Mesud'dan da aldığı birlikle birlikte Melik Muhammed'in toprağı olan Çankırı'ya saldırdı. Ancak Melik Muhammed ikisine karşı savaşamayacağını fark ederek Mesud ile akrabalık ilişkilerini düşünerek onunla barış yapmaya karar verdi. Hemen I. Mesud'a bir elçi gönderdi. Gelen bu elçi Bizans imparatoru ile antlaşma yapmasının Türklere bir ihanet olduğunu söyledi.

Gönderdiği mektup sayesinde I. Mesud'u kendi tarafına çekmeyi başardı. I. Mesud'un birliği Bizans imparatorunun haberi olmadan gece yarısı çekilince imparator ordusunu geri çekmek zorunda kaldı.³⁴ Bizans imparatoru kışı atlattıktan sonra yeni gelen ordusuyla birlikte harekete geçerek önce Kastamonu'yu sonra ise zorlu bir kuşatmadan sonra Çankırı'yı ele geçirdi. Burada birliğinin bir kısmını bırakarak İstanbul'a döndü.³⁵ 1136 senesinde I. Mesud ve Melik Muhammed birlikte Urfa Haçlı Kontluğu üzerine harekete geçti. Melik Muhammed Maraş üzerine yürüdü. Fakat buraya saldırmadı. Sadece burada halkı zor durumda bırakmak için sularını kestirdi, bahçelerine zarar verdi. Melik Muhammed burayı ele geçirmek değil gözlerini korkutmak istiyordu. Halk ise buradan kaçmaya başlamıştı. Bunun üzerine Kont Baudouin Bizans'dan yardım istedi. Bunu öğrenen Melik Muhammed buradan çekildi. 1137 senesinde Melik Muhammed ve I. Mesud Bizans imparatorunun seferde olmasını fırsat bilerek Karadeniz sahillerini hakimiyetleri altına aldılar. 1139 senesine gelindiğinde Melik Muhammed fetihlerine devam etti. Sırayla Keban, Vahga, Kızıldağ, Zublas Kalesi, Bahgai ve Gabnipert kalelerini, Kasianus adlı bölgeyi ele geçirdi. Böylece Danişmendli Beyliği'nin sınırları Sakarya nehrine kadar genişledi. Bizans imparatoru Danişmendlilerin eski başkenti Niksar'a saldırdı. Ancak başarılı olamadı. Bizans imparatorunun yaşadıkları bir olaydan dolayı kardeşi İsaakios'dan olan yeğeni Ioannes ile arası açıldı. Bundan dolayı İsaakios bir süre sonra dinini değiştirerek I. Mesud'un kızı ile evlendi. Kuşatmaya dair umutları iyice azalan Bizanslılar İstanbul'a geri dönünce I. Mesud imparatorun geri dönmesini fırsat bilerek tekrar fetihlere başladı.

5. MELİK MUHAMMED'İN ÖLÜMÜ VE DANIŞMENDLİ BEYLİĞİNİN PARÇALANMASI

Melik Muhammed 6 Aralık 1142 senesinde öldü. Melik Muhammed hayattayken I. Mesud bağımsızlığını kazanmıştı. Melik Muhammed zamanında Danişmendliler çok güçlü hale gelmişlerdi.³⁶ Fakat ölümünün ardından taht için mücadeleler başlayınca Danişmendli Beyliği'ndeki karışıklıklardan yararlanan I. Mesud sınırlarını genişletmeye karar verdi. Aynı zamanda kızlarından birini Zünnun ile evlendirerek Danişmendliler'deki taht mücadelelerine de karıştı. Zünnun kayınpederi I. Mesud'un desteğiyle Kayseri'de hakimiyetini kurdu.

³³ Ayönü, Y. (2009). ' Bizans Ordusunda Ücretli Türk Askerler (XI-XII. Yüzyıllar)', Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sy. 25, s.64

³⁴ Kinnamos, (2001). (çev., Işın Demirkent) , Ioannes Kinnamos'un Historia'sı (1118-1176), Ankara, s.13

³⁵ Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken Yay., s.201

³⁶ Kesik, M. (2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK, s.44-45

Danişmendliler, Zünnun Kayseri’de, Yağıbasan Sivas’ta, Aynüddevele Malatya’da olmak üzere üç kola ayrıldı. Danişmendliler’in zayıflaması Türkiye Selçuklu Devleti ve Bizans’ın beklediği fırsatı sağlamış oldu. I. Mesud harekete geçerek 1143 senesinde Malatya’yı kuşatma altına aldı. Aynüddevele’de Malatya’yı savunmak için harekete geçti. Bizans imparatoru II. Ioannes Komnenos Kilikya Seferi’nde iken ölünce yerine ise oğlu Manuel , Bizans imparatoru oldu. Manuel’in Türkiye Selçuklu Devleti sınırlarına saldırması üzerine Mesud I. Malatya kuşatmasını kaldırmak zorunda kaldı.³⁷ Mesud 1144 senesinde tekrar Aynüddevele’nin toprakları üzerine harekete geçse de ikinci Haçlı ordusunun gelmesi üzerine durmak zorunda kaldı. Bu tehlikeyi atlatan I. Mesud Malatya’yı tekrar kuşatsa da Malatya çok iyi savunuluyordu. Başarılı olamayınca geri çekilmek zorunda kaldılar.³⁸ Bu şekilde I. Mesud’un Malatya kuşatması yine başarısız oldu. Melik Muhammed’in ölümünün ardından Anadolu’daki hakimiyet Türkiye Selçuklu Devleti’ne geçmişti. I. Mesud sınırlarını genişletmek için yayılmacı bir siyaset izleyince Danişmendli Yağıbasan, Aynüddevele ve Bizans imparatoru Manuel ittifak kurdular. 1145 senesinde Bizans imparatoru harekete geçecekken hastalanınca seferini bir yıl sonraya ertelemek zorunda kaldı.³⁹

Bir yıl sonra Bizans imparatoru Selçuklu Devleti üzerine Konya’ya doğru sefere çıktı. İki tarafın ordusu da Akşehir’de karşı karşıya geldi. Türkler Bizans askerleri karşısında başarılı olamayınca I. Mesud Konya’ya geri çekilmek zorunda kaldı. Mesud Konya’da kapalı kalmak istemiyordu. Çünkü buranın kuşatılacağına farkındaydı. Bu nedenle ordusunun bir kısmını şehrin arkasına yerleştirdi, bir kısmını şehrin sağ tarafına yerleştirdi ve Konya’yı da karısına bıraktı. Bizans imparatoru buraya gelince önce I. Mesud’un nerede olduğu anlamaya çalıştı. Nerede olduğunu fark edince Mesud’un olduğu bölgeye saldırdı. Bizans imparatoru başarılı olmadı ve Konya civarında katliam yaparak geri çekildi. Bizans’ın bu saldırısından sonra Danişmendliler’in topraklarından pek çok Türk I. Mesud’a yardıma geldiler. Ordusuna katılan Türkler ile gücünü arttıran I. Mesud Bizans’a doğru ordusunu harekete geçirdi. Fakat bekledikleri gibi olmadı. Biraz sonra da İkinci Haçlı Seferi için krallarında başında bulunduğu ordunun geldiği haberini alınca I. Mesud imparatorla barış yapmak zorunda kaldı.⁴⁰ Görüşmeler sonucunda barış yapılıncı Bizans imparatorunun Konya seferi de başarısız olmuş oldu. Bizans imparatorunun sefere çıkmasının nedenlerinden biri I. Mesud’un Danişmendli toprakları üzerine sefere çıkmış olmasıydı. Fakat Danişmendli topraklarından birçok Türk Selçuklulara yardıma gelmişti. Bizans imparatoru bir daha ölene kadar Selçuklu topraklarına saldırmamıştır. Hatta Bizans topraklarına saldıran Ermeniler’e karşı I. Mesud’dan yardım istemiştir. I. Mesud yardım isteğini kabul ederek Yağıbasan ile birlikte Kilikya Seferi’ne çıkmıştır.⁴¹ Bu ittifak bize bu dönem de Selçuklu- Danişmendli ilişkilerinin güçlendiğini göstermektedir.

³⁷ Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken, s.205

³⁸ Altan, E. (2003). ‘İkinci Haçlı Seferi (1147-1148), Ankara: TTK, s.47-48

³⁹ Kayhan, H. (2000). “Melik Muhammed’in Ölümünden (1143) Sonra Dânişmendli Tarihine Kısa Bir Bakış”, III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, Kayseri, s. 301

⁴⁰ Kesik, M. (2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK, s.69-72

⁴¹ Kesik, M. (2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK, s.75

Malatya emiri Aynüddeve ve Harput Meliki Artuklu Kara Arslan ittifak kurarak 1151 senesinde Haçlılar ile mücadele etmişlerdir. 1152 senesinde Aynüddeve ölmüş ve yerine oğlu Zülkarneyn geçmiştir. Yağıbasan taziye için Zülkarneyn'i ziyarete geldiğinde I. Mesud'a tabi olmamalarını tavsiye etmiştir. I. Mesud ise bunu öğrenince önce Yağıbasan'ın üzerine yürüdü ve Yağıbasan itaat etmek zorunda kaldı. Sonra da 24 Temmuz 1152 senesinde Malatya'ya doğru harekete geçti. Malatya'nın kuşatılması üzerine I. Mesud'un kardeşinin kızı olan Zülkarneyn'in annesi gelerek af diledi. I. Mesud ona 'Şayet kendisi gelerek itaat eder ve af dilerse kabul eder şehri ona bırakırım.' dedi.⁴² Bunun üzerine Zülkarneyn yanına bir kılıç ve kefen alıp gelerek I. Mesud'dan af diledi. I. Mesud şehrin idaresini Zülkarneyn'e verdi. Fakat Zülkarneyn'in annesi yani I. Mesud'un yeğeni şehri idare ediyordu ve halka kötü davranıyordu. Bunun üzerine Zülkarneyn onu ve yanındakileri şehirden kovdu. O da Zülkarneyn'i öldürmek için plan yaptı. Ancak bu plan önceden öğrenilince şehirden atıldılar.⁴³ Bu olayın ardından Zülkarneyn şehrin idaresini ele aldı. I. Mesud Danişmendli hükümdarlarını kendi hakimiyetine almış oldu. I. Mesud, Nizameddin Yağıbasan ile akrabalıkta kurarak ilişkileri daha da sağlamlaştırdı. 1152 senesinde birlikte Ermeniler üzerine sefer düzenlediler. Bizans imparatoru yardım istese de bu sıralar da Ermeni II. Toros Selçuklu topraklarına saldırdığı için Kilikya'ya sefer düzenlemeye karar verdi. I. Mesud, Bizans'dan aldığı destek ve Nizameddin Yağıbasan ile birlikte 1152 senesinde Kilikya üzerine sefere çıktı. I. Mesud bir elçi göndererek memleketlerine zarar vermeye gelmediklerini II. Toros'un aldığı yerleri geri vermesi üzerine anlaşabileceklerini⁴⁴ söyleyince Ermeniler bunu kabul etti. Bunun üzerine iki taraf arasında antlaşma yapıldı. Aslında I. Mesud ordularının Ermeni ordusunun karşısında başarısız olacağını anladığı için böyle bir antlaşma yapmıştır. Bir yıl sonra Bizans imparatoru Manuel çok fazla para göndererek I. Mesud'un Ermeniler üzerine sefere çıkmasını isteyince I. Mesud tekrar sefere çıktı. Fakat bu son Kilikya seferi kötü hava şartları, hastalık gibi nedenlerden dolayı başarısız oldu. Selçuklular bu seferde pek çok askerini, hayvanını, silahını ve askeri malzemesini kaybetmiş oldu. I. Mesud ölmeden önce Selçuklu topraklarını 3 oğlu ve 2 damadı arasında paylaştırdı. Ankara, Çankırı ve Kastamonu'yu Şahinşah'a; Konya, Aksaray ve Niğde'yi II. Kılıç Arslan'a; Sivas, Amasya ve Niksar civarını Nizameddin Yağıbasan'a verdi. Kayseri ve civarını damadı Zünnun'a verdi. I. Mesud Selçuklu Devleti'nin başında olduğu sürece Anadolu'daki hakimiyetini arttırmaya çalışmıştır. Bu amaçla Anadolu'da mücadele ettiği beyliklerden biri de Danişmendliler olmuştur. Danişmendli Emir Gazi zamanında Anadolu'nun hakimiyeti onlarda olsa da, Emir Gazi'nin ölümünden sonra bu üstünlük Selçuklu Devleti'ne geçmiştir. Daha sonra akrabalık sayesinde ilişkileri kuvvetlendirmişler ve düşman devletlere karşı iş birliği de yapmışlardır. Gerek Bizanslılara gerekse Haçlılara karşı başarılı mücadeleler verilerek sınırlar genişletilmiş, memleketin birçok yerinde imar faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Mesud dönemine kadar Anadolu için Romalılar ülkesi denilirken, onun zamanından itibaren Haçlılar buraya Turkia (Türkiye) demeye başlamışlardır. Bununla Anadolu İslam kaynaklarında Diyarı Rum veya Rum olarak kaydedilmiştir.⁴⁵

⁴² Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken, s.215

⁴³ Çeçen, E.(2017). Türkiye Selçuklu Devleti İle Danişmendli Beyliği Arasındaki Askeri, Siyasi ve Sosyal İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.176

⁴⁴ Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken, s.216

⁴⁵ Turan, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken Yay., s.221

SONUÇ

Türkler tarihin akışını değiştirecek pek çok olaya imza atarak dünya tarihinde önemli milletlerden biri olmuşlardır. Alp Arslan'ın Malazgirt zaferinin ardından Anadolu'da başlayan fetih hareketleriyle Anadolu'ya yerleşim başlamıştır. Bu dönem de Anadolu'da birçok Türk Beyliği kurulmuştur. Bu beylikler içerisinde en önemlilerinden biri ismini kurucusundan alan Danişmendli Beyliği'dir. Anadolu'daki önemli diğer siyasi oluşum ise Türkiye Selçuklu Devleti'dir. Danişmendli Beyliği'nin ve Türkiye Selçuklu Devleti'nin Anadolu'da yayılması Bizans'ın Anadolu'daki hakimiyeti için tehdit oluşturmuştur. Bizans Anadolu'daki otoritesinin sarsılması üzerine Avrupa'dan yardım isteyince Haçlı Seferleri başlamıştır. Selçuklular Haçlı Seferleri karşısında Anadolu'daki diğer beyliklerden yardım istemiştir. Bu iki Türk hanedanlığı kimi zaman Haçlılar'a karşı ittifak kurmuşlar kimi zaman da Anadolu'da hakim güç olabilmek için mücadele etmişlerdir. I. Mesud tahta kayınpederi Emir Gazi'nin yardımıyla geçmesinden dolayı Danişmendli otoritesini kabul etmiştir. Ancak Emir Gazi'nin ölümünün ardından Danişmendliler'in Türkiye Selçuklu Devleti üzerindeki hakimiyeti son bulmuştur. Emir Gazi'den sonra beyliğin başına geçen Melik Muhammed'in ölümünün ardından ise Danişmendli Beyliği üçe ayrılmıştır. Her bir koluna ise Türkiye Selçuklu Devleti son vermiştir. Böylece Anadolu'nun Türkleşmesinde büyük etkisi olan Danişmendli Beyliği tamamen ortadan kaldırılmıştır.

KAYNAKÇA

- ALTAN, Ebru, (2003). 'İkinci Haçlı Seferi (1147-1148), Ankara: TTK
- ANNA KOMNENA, (1996). Alexiad Malazgirt'in Sonrası, (çev. Bilge Umar) , İstanbul: İnkılap Kitabevi, İstanbul
- ATAOĞLU, R. (1992). ' Hısnı Keyfa Artuklu Hükümdarı Davud'un Siyasi Faliyetleri', Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, C. 16, Sy, 27, s.35-37
- AYÖNÜ, Y. (2009). ' Bizans Ordusunda Ücretli Türk Askerler (XI-XII. Yüzyıllar)', Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sy. 25, s.64
- ÇEÇEN, E.(2017). Türkiye Selçuklu Devleti İle Danişmendli Beyliği Arasındaki Askeri, Siyasi ve Sosyal İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- EBU'L-FEREC, (1999). Abu'l-Farac Tarihi, (çev. Ömer Rıza Doğrul), Ankara: TTK, C. 2
- GÜNLER, M. (2014). ' Türkiye Selçuklu Devleti'ndeki Saltanat Mücadelelerinde Çukurova Ermenileri'nin Rolü', Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sy. 26, s. 66
- KAYHAN, H. (2000). "Melik Muhammed'in Ölümünden (1143) Sonra Dânişmendli Tarihine Kısa Bir Bakış", III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, Kayseri, 2000, s. 301
- KAYHAN, H. (2008). "Artuklu-Dânişmendli İlişkileri Hakkında", Belleten, 72, Sy. 264, Ankara: TTK, Ankara
- KAYHAN, H. (2012). "Haçlılar Karşısında Dânişmendliler", History Studies: International Journal of History, 4, Sy. 2, Çanakkale

- KESİK, M. (2002), ‘Türkiye Selçukluları ile Danişmendliler Arasındaki İlişkiler’, Türkler, C.6, Ankara
- KESİK, M.(2003). Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi, Ankara: TTK
- KINNAMOS, (2001). (çev., Işın Demirkent), Ioannes Kinnamos’un Historia’sı (1118-1176), Ankara
- KÖPRÜLÜ, M.F. (1944). ‘Türk ve Moğol Sülalelerinde Hanedan Azasının İdamında Kan Dökme Memnuiyeti’, THTD, Ankara, I, s.1-9
- SEVİM Ali-Erdoğan Merçil, (2014). Selçuklu Devletleri Tarihi Siyaset, Teşkilat ve Kültür, Ankara: TTK
- SEVİM, A. (2014). Anadolu’nun Fethi Selçuklular Dönemi, Ankara: TTK
- TURAN, O. (1973). Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi, İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu Yayınları
- TURAN, O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken Yay.
- UYUMAZ, E. (2001). “Türkiye Selçuklu Sultanları, Melikleri ve Meliklerin Evlilikleri”, Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmaları Merkezi, I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildiriler, 2, Konya, s. 399
- ÜREMİŞ, A. (2005). Türkiye Selçuklularının Doğu Anadolu Politikası, Ankara: Babil Yayınları
- YINANÇ, Mükrimin Halil, “Belek” mad., İA, 2, s. 470